

FOTO: © JEAN VAN LINGEN

'Gedeeltelijk gestopt met werken'

Dick Heinz (1935) heeft een carrière achter zich liggen van meer dan zestig jaar.

Of misschien kunnen we beter spreken van twee of drie carrières. | DOOR: KOEN KOCH |

'Hier begon het en hier stop ik,' denkt Dick Heinz als hij in april 2012 Amersfoort binnenrijdt, op weg naar een project als uitvoerend eigenaar en oprichter van Art Support. De opdracht is het inrichten van de fototentoonstelling *De kinderen die nog leven* in Kamp Amersfoort. Met zijn 77 jaar is Dick Heinz nog steeds de hartstochtelijke werker die hij altijd is geweest. Zelf projecten voorbereiden, zelf uitvoeren. Altijd meewerken. Maar één keer zal hij toch moeten stoppen. Een beter moment en een betere plaats zijn niet denkbaar. Want hoewel zijn tongval in de verte hoofdstedelijke afkomst doet vermoeden, is Dick geboren en opgegroeid in Amersfoort, aan de rand van de stad, dicht bij het spoor.

'Ik was vijf toen de Tweede Wereldoorlog begon en tien toen die was afgelopen. Over het spoor reden de transporten naar Kamp Amersfoort en nog gruwelijker oorden. In opdracht van mijn moeder raapte ik naast het spoor de briefjes op die mensen uit de trein hadden geworpen. Zij ontcijferde die briefjes en probeerde de families te informeren.' Voor de kleine Dick zijn de oorlogsjaren de jaren dat hij zich bewust wordt van de buitenwereld. Hij voelt de betrokkenheid van zijn gezin bij wat zich in die jaren afspeelt en is er zelf een onderdeel van. Met de opdracht voor de fototentoonstelling is de cirkel rond. Hij zet een punt achter zijn carrière. Met relativerende humor noemt hij het 'gedeeltelijk gestopt met wer-

ken'. En zo voelt iedereen het ook die ooit met hem heeft samengewerkt. Niemand kan zich Dick Heinz voorstellen als iemand die *niet* werkt. Zoveel mensen hebben het vak van hem geleerd. Meer dan dertig jaar was hij eerste inspicijent en hoofd techniek bij verschillende gezelschappen. Hij kent alle kleine en grote zalen. Vanuit die kennis en ervaring richt hij in 1996 Art Support op, op het moment dat hij officieel met pensioen is. Dan begint zijn tweede carrière, waarin hij de technische productie verzorgt van grote en kleine evenementen – hij is technisch directeur van het Holland Festival en doet de technische productie van een reeks grote opera's in Ahoy. En vanaf 2000 fungeert Art Support ook als

uitzendbureau van jonge talenten in techniek, productie, kap en grime en alles wat verder achter de schermen nodig is. Heinz is door de VSCD beloond met een Zilveren en een Gouden Krommer en hij is geredderd in de orde van Oranje Nassau. En nu is hij 'gedeeltelijk gestopt met werken' en alleen nog directeur van Art Support. Het vermoeden bestaat dat hij prominent op de achtergrond aanwezig zal blijven.

Technische familie

In november 2012 word ik in een opgeruimde etage in Amsterdam Zuid gastvrij ontvangen door Dick Heinz, die speciaal voor dit interview gebak in huis heeft gehaald. Terwijl we daarvan genieten bladeren we door zijn fotoalbums. Ik herken veel BN'ers onder de theatertechnici. 'Zoals je misschien weet ben ik lid van de TOC, de Technische Ouwelullen Club', zegt Heinz. Dit blijkt de benaming voor een groep krasse knarren met een indrukwekkende staat van dienst in het technisch en facilitair realiseren van podiumkunst in de breedste zin van het woord. 'Sommige leden houden niet zo van die term ouwelullen, zelf vind ik hem wel passen,' zegt hij. Vanuit het fotoboek komen we op de vraag hoe hij in de podiumtechniek terecht is gekomen. Dat is gauw genoeg verteld. Op 9 september 1935 ('En daarmee de enige maagd in het Nederlands toneel!') ziet Dick voor het eerst licht. Hij groeit op in een periode waarin podiumtechniek als professionele activiteit nauwelijks bestaat maar zijn vader is een van de uitzonderingen. Vader Heinz werkt als operateur en belichter in Musis Sacrum in Baarn, het openluchttheater in Birkhoven en bij bruiloften en patronaten. 'Zijn armaturen maakte hij zelf,' vertelt hij. 'De metalen onderdelen liet hij moffelen bij metaalbedrijf Eysink en de lenzen bestelde hij bij Projecta.' Dick

mocht altijd helpen. Hij groeit op tussen de podiumtechniek. De vakantieperiodes brengt hij vaak door met familiebezoek in Haarlem waar zijn neef, Henk Voskuilen, in de schouwburg werkt. De tienjarige Dick mag mee en hangt maar al te graag rond in de lichtcabine en bij het toneel. Daar, in de Haarlemse schouwburg, begint zijn liefde voor theater. Hij maakt de lagere school af, deels onderbroken in de oorlogsjaren, en dan breekt het moment aan om een vak te leren. 'Theatertechniek kon je nergens leren, dus werd het elektrotechniek en fijnbankwerken op de ambachtsschool.' Eenmaal op de arbeidsmarkt werkt hij bij de firma's Nettenbouw en Wolter & Dros, waar hij wordt ingewijd in hoogspanningstechniek, oliestoken en liften. 's Avonds gaat hij naar de Handelsavondschool en waar mogelijk klust hij bij in het theater. 'Ik sprak altijd met de werkgever af dat ik ruimte kon maken voor een theaterklus. Zo was ik toch regelmatig beschikbaar.'

Reizen per trein

'Reizen als technicus deed je toen met schoon ondergoed en een paar rekwisieten per trein,' zegt Heinz. De theaters hadden hun standaard decors, doeken, vakken en applieken ('empliques'), beschilderde of bespannen wisselpanelen die je snel in de omlijsting kon plaatsen om het decor in een kamer of zaal te veranderen. Een cue heette een 'waarneming' en het lichtplan was ontworpen op de achterkant van een sigarendoosje. Heinz: 'Het theater waar je op moest treden regelde de figuranten en wij hadden kleding en rekwisieten bij ons. We gaven ze instructies, we oefenden een keer en dan liep menige 'passant' over het toneel onder een met kranten gevulde pruik om het geheel een beetje passend te maken.' Na afloop werd ter plekke afgere-

kend met het theater en kon Dick het zakje met de 'toneelfooi' aan de toneelmeester van de schouwburg overhandigen. Omdat de laatste trein meestal vertrokken was, werd overnacht in de plaats van het evenement. Dick hielp naar eigen zeggen altijd mee met afbouwen (wat nog niet vanzelf sprak, want de technici van het theater kenden hun vaste decors op hun duimpje en hadden geen behoefte aan tragere hulp) en dat heeft hem 'een ontzettend pak goodwill' opgeleverd. Die collegiale houding is altijd de basis geweest onder het enorme netwerk dat hij in de loop der jaren heeft opgebouwd. Intussen zorgde Heinz ook toen al voor een goede voorbereiding en kennis van zaken over wat hem in de verschillende steden te wachten stond. Van elke zaal en elk theater waar hij was geweest hield hij in een almanak de technische gegevens bij, zodat hij een volgende keer goed voorbereid zou zijn. De allereerste handgeschreven versie is verloren gegaan, maar de tweede versie heeft hij nog. 'Dit is een van de leukste,' zegt hij, en wijst op zijn notities over het Roxy Theater in Steenwijk. Onder de technische gegevens en de voorzieningen ('slecht') noteert hij: 'De baas van de zaal is zeer onhebbelijk en werkt niet mee.'

Schnabbelen

In 1959 werd Dick eerste technicus bij het Nederlands Dans Theater en kon hij volledig bestaan van het theatertechnische vak. Het woord 'volledig' verdient nuance, want deze vaste betrekking leverde hem 175 gulden per maand op, omgerekend een kleine 80 euro. Een eenvoudige woonruimte kostte 125 gulden, dus van het loon bleef weinig over. Schnabbelen was in die tijd de enige manier om enigszins in je levensonderhoud te voorzien, zowel voor artiesten als technici. Een stevig ►

De fototentoonstelling in Kamp Amersfoort was de laatste klus waar Dick Heinz zelf nog betrokken was bij de uitvoering.

netwerk en een goede reputatie waren de basis. 'Schnabbelen deed iedereen. En we maakten dat ook voor elkaar mogelijk! We waren bereid om voor elkaar op te vangen als het nodig was. De artiest die voor de pauze nog op het toneel stond, kon in de pauze al op weg zijn naar een schnabbel omdat zijn collega's ervoor zorgden dat hij dan niet meer op het toneel hoefde te verschijnen. Mekaar wat gunnen!' Dick Heinz was volgens zijn collega's uitzonderlijk bedreven in de sport van het schnabbelen. Op zijn vakantieadres in Italië hebben ze hem eens verrast met het uitreiken van de S-krommer, de Schnabbelkrommer. Dat soort kleine dingen laat zien hoe hecht de band tussen de technici was. Logisch ook wel. Het aantal mensen in het vak was klein, iedereen kende iedereen. Binnen die club stak iedereen een handje toe als het nodig was, al was het maar om een bestaansminimum voor elkaar mogelijk te maken. En de liefde voor het theatertechnische vak versterkte dat nog eens. 'Technici genoten destijds buiten hun eigen groep

Dick Heinz (1935)

- 1954 Diversen o.a. Pierre Balladux, Ballet der Lage Landen, reclamerevue's et cetera
- 1958 Het Nederlands Ballet
- 1959 Nederlands Dans Theater
- 1961 Ensemble
- 1964 Toneelgroep Studio
- 1965 Ensemble
- 1968 Globe
- 1975 Publiekstheater
- 1980 De Appel
- 1988 Theater van het Oosten
- 1993 VUT (Vervroegde Uit Treding)
- 1996 Oprichting Stichting Art Support
- 2012 Gedeeltelijk gestopt met werken

Highlights

Holland Festival
 Festival Oude Muziek
 Openingen diverse theaters
 Companions (Opera in Ahoy)
 Opera's in stadions in Europa
 Opera's bij staatsbezoeken
 100 jaar SHV
 Evenementen Rabobank
 World Press Photo
 en vele andere...

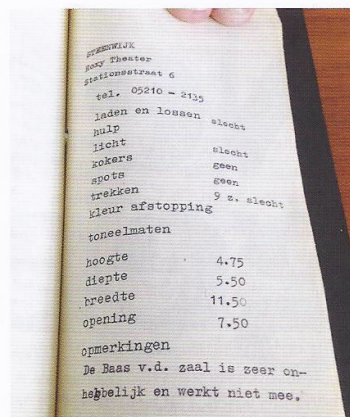
weinig aanzien. Door acteurs werden we soms als voetveeg behandeld.'

Televisie

Na het Nederlands Dans theater werkte Heinz vanaf 1961 voor toneel- en televisiegezelschap Ensemble. Door de enorme verbetering van salaris (van 175 naar 600 gulden!) leek schnabbelen overbodig geworden. Televisie was in opkomst en een flink aantal technici stapten over van toneel naar het nieuwe medium. Dick voelde daar niet voor. 'Ik voelde mij in de televisiewereld minder happy,' zegt hij. De uitzendingen waren in die tijd meestal live en donderdag was drama-avond op tv. Met andere woorden: de acteurs werkten dan in de televisiestudio. Dat bood Dick de gelegenheid om op die avond op klus te gaan en zijn netwerk te onderhouden. In de jaren daarna maakten de komst van nageslacht en een vaste betrekking bij de Brakke Grond (via deze werkgever kreeg hij ook een woning) voor korte tijd een einde aan het reizend bestaan. Zijn zoon Marc (1964), nu een bekend lichtontwerper, werd geboren. Maar Dick miste het reizend bestaan, werd nog steeds veel gevraagd en kwam uiteindelijk via Toneelgroep Studio (Henk van Ulsen, *Dagboek van een gek*) in 1965 weer bij Ensemble terecht. Hij is dan 30 jaar en al zeer ervaren. In de decennia die volgen heeft hij telkens in periodes van ongeveer zeven jaar gewerkt als eerste inspicient of hoofd techniek bij gerenommeerde gezelschappen zoals Globe en het Publiekstheater. In 1980 kwam hij terecht bij De Appel, in 1988 wordt hij gevraagd om te helpen Toneelgroep Theater te ontmantelen - crisistijd, hun subsidie was ingetrokken! De minister werd weliswaar teruggefloten maar toen was het al te laat, voor de meeste acteurs en medewerkers was elders al werk gevonden. Na een overgangsjaar ontstaat het Theater van het Oosten, waar Dick Heinz tot zijn pensionering in 1993 Hoofd Techniek is.

Art Support

Op zijn 57e gaat Dick Heinz met de VUT (Vervroegde Uit Treding), een nauwelijks meer voor te stellen regeling waardoor mensen lang voor hun pensioenleeftijd onder gunstige voorwaarden kunnen stoppen met werken. Het idee is om plaats te maken voor jongeren op de arbeidsmarkt.

In 2012 is het twintig jaar geleden dat Heinz officieel met pensioen ging maar tot mei van dit jaar is hij nooit gestopt met werken. Sterker, in 1996 richt hij Art Support op, met als doel onder andere om de kennis van theater- en evenementenproductie te delen met volgende generaties. In eerste instantie is Art Support een stichting zonder winstoogmerk, maar door het succes en de daarmee samenhangende omzet moet het een BV worden. 'Dit zonder de idealen te verloochenen,' zegt hij er met nadruk bij. Menig aankomend technicus heeft sindsdien onder de vleugels van Heinz kennisgemaakt met het vak theatertechniek en technische productie - de reguliere hbo- en mbo-opleidingen bevonden zich op dat moment nog in een prille fase. Eind jaren negentig werd ook het woord arbo bekend in de wereld van theater en evenementen en Heinz zat als deskundige in diverse commissies die over de werkomstandigheden gingen, waarbij hij zich vooral sterk heeft gemaakt voor verbetering van de laad- en lossituatie bij de podia met fatsoenlijke loading docks. Art Support is inmiddels uitgegroeid tot organisator van evenementen én uitzendbureau voor podiumtechnici. Dick Heinz heeft altijd een oog gehad voor talent en voor veel mensen is hij een voorbeeld en inspiratiebron. Kritisch, maar ook bereid om mensen verantwoordelijkheid te geven. Wie mocht blijven kreeg alle kans om vliegreten te maken en te groeien. 'Ik heb een neus voor goede mensen. Als ik in iemand iets zag, dan zei ik: Jij bent vanavond voorstellingsleider. Wie het in zich had, die kreeg bij mij de kans.' ◀

www.art-support.nl